

Advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
Dijkverbetering Nieuwe Merwede

21 mei 1997

868-35

ISBN 90-421-0217-9
Utrecht, Commissie voor de milieu-effectrapportage.

commissie voor de milieu-effectrapportage

Gedeputeerde Staten van
Noord-Brabant
Postbus 90151
5200 MC 's-HERTOGENBOSCH

uw kenmerk
430891

uw brief
d.d. 6 maart 1997

ons kenmerk
U326-97\Kk\mw\868-28

onderwerp
Advies voor richtlijnen voor het MER
Dijkverbetering Nieuwe Merwede

doorkiesnr.
(030) 234 76 66

Utrecht,
21 mei 1997

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieu-effectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de dijkverbetering in de Nieuwe Merwede. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

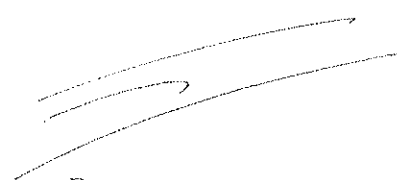
In de startnotitie voor de milieu-effectrapportage voor de Nieuwe Merwededijk hanteert het Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch op grond van de bestuurlijke afspraken zoals vastgelegd in het Convenant Natuurontwikkelingsproject Noordwaard als uitgangspunt dat de huidige primaire waterkering langs de Nieuwe Merwede wordt verbeterd. Niettemin geeft het Hoogheemraadschap in de startnotitie aan dat als alternatief tracé ook de Bandijk in het milieu-effectrapport wordt onderzocht.

De Commissie is niet gebleken dat verbetering van de Bandijk per sé strijdig is met het Convenant Natuurontwikkelingsproject Noordwaard. Op grond van deze en andere bestuurlijke afspraken (zoals blijkt uit bijlage 5 van de startnotitie) vindt er geen natuurontwikkeling plaats in de Kievitswaard, maar kan de landbouwkundige functie in stand blijven. De Commissie acht een dijkverbeteringsalternatief voor de Bandijk denkbaar waarbij de Bandijk verbeterd wordt en de landbouwkundige functie van de Kievitswaard gehandhaafd blijft conform de bestuurlijke afspraken. Bij deze oplossing kan de door Rijkswaterstaat gewenste waterbergingsfunctie van de Kievitswaard worden gerealiseerd zonder belangrijk verlies van het landbouwkundige gebruik.

De Commissie is op grond hiervan van oordeel dat verbetering van de Bandijk als primaire waterkering als volwaardig alternatief bij de plan- en besluitvorming over de komende dijkverbetering dient te worden betrokken en in het milieu-effectrapport dient te worden opgenomen (op een vergelijkbare wijze als het alternatief Nieuwe Merwededijk).

Kenmerk : U326-97\Kk\mw\868-28
Blad nr. : 2

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

ir. P. van Duursen
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Dijkverbetering Nieuwe Merwede

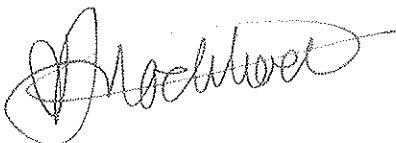
Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport
Dijkverbetering Nieuwe Merwede

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieu-effectrapport over
de dijkverbetering langs de Nieuwe Merwede,

uitgebracht aan Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant door de Commissie voor de
milieu-effectrapportage; namens deze,

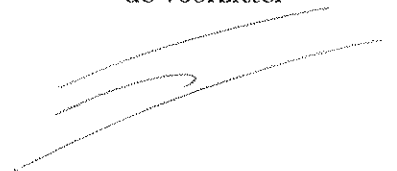
de werkgroep m.e.r. Dijkverbetering Nieuwe Merwede

de secretaris

drs. J.A. Koekkoek

de voorzitter

ir. P. van Duursen

Utrecht, 21 mei 1997

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdpunten van het advies	1
1. Inleiding	3
2. Probleemstelling en doel, besluitvorming en uitgangspunten	4
2.1 Probleemstelling en doel	4
2.2 Besluitvorming en beleidskader	5
3. Huidige toestand en waardering van het gebied	6
3.1 Algemeen	6
3.2 Geomorfologie, bodem, grond- en oppervlaktewater	6
3.3 Landschap	7
3.4 Natuur	7
3.5 Cultureel erfgoed	8
3.6 Woon- en leefmilieu	8
4. Visie, alternatieven en voorgenomen activiteit	9
4.1 Visie	9
4.2 Voorgenomen activiteit, varianten en alternatieven	10
4.2.1 Algemeen	10
4.2.2 Alternatieven en varianten	10
5. Gevolgen voor het milieu	12
5.1 Geomorfologie, bodem, grond- en oppervlaktewater	12
5.2 Landschap	12
5.3 Natuur	13
5.4 Cultureel erfgoed	13
5.5 Woon- en leefmilieu	13
6. Vergelijking van alternatieven	14
7. Leemten in kennis	14
8. Evaluatieprogramma	15
9. Vorm en presentatie	15
10. Samenvatting van de Projectnota/MER	16

Bijlagen

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 6 maart 1997 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
- 1a. Brief van het bevoegd gezag d.d. 14 mei 1997 waarin de Commissie uitstel wordt verleend om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in Staatscourant nr. 47 d.d. 7 maart 1997
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Het Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch heeft het voornemen om de waterkering langs de Nieuwe Merwede ter hoogte van Werkendam tot aan de nieuwe dijk door de Noordwaard (NOP-dijk) te verbeteren. Het betreft de 8,3 km lange dijk bestaande uit de dijkdelen (van oost naar west): Havendijk, Bandijk tussen Biesboschsluis en Steurgat en de Nieuwe-Merwededijk.

Ter ondersteuning van de besluitvorming over het dijkverbeteringsplan ex artikel 7 van de Wet op de waterkering wordt een milieu-effectrapportage uitgevoerd.

De Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) meent dat in het milieu-effectrapport (MER) voor dit dijktraject in het bijzonder de volgende onderwerpen aandacht behoeven:

- Het alternatief 'Bandijk' (Havendijk- Bandijk tot aan de NOP-dijk) dient als een volwaardig alternatief meegenomen te worden in de Projectnota/MER. Er is een dijkverbeteringsalternatief Bandijk denkbaar waarbij de Bandijk verbeterd wordt en de landbouwkundige functie van de Kievitswaard gehandhaafd blijft conform de bestuurlijke afspraken. Bij deze oplossing kan de door Rijkswaterstaat gewenste waterbergingsfunctie van de Kievitswaard worden gerealiseerd zonder belangrijk verlies van het landbouwkundige gebruik.
- In de Projectnota/MER dient een heldere visie op de dijkverbetering te worden gegeven waarbij geïntegreerd omgegaan wordt met de LNC-aspecten en de ruimtelijke functies. Er dient een visie beschreven te worden op regioniveau die vervolgens verder uitgewerkt wordt tot ontwerpuitgangspunten op dijkniveau. De prioriteiten die in de visie worden gegeven dienen op een logische en navolgbare wijze door te werken in de (kansrijke) oplossingen.
- De positieve effecten van de dijkverbetering en de mogelijke kansen die dit biedt moeten in de projectnota/MER worden meegenomen. De Commissie beveelt aan om via een 'actieve' aanpak tot het meest milieuvriendelijke alternatief te komen. Bij deze aanpak wordt, na het benoemen van de met prioriteit te beschermen of te ontwikkelen LNC-waarden, per tracé-alternatief en per variant gezocht naar de mogelijkheden om deze waarden zo veel mogelijk te ontzien, dan wel te ontwikkelen (op voorwaarde dat wordt voldaan aan de gestelde veiligheidseisen).

1. INLEIDING

Het Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch heeft het voornemen om de waterkering langs de Nieuwe Merwede ter hoogte van Werkendam tot aan de nieuwe dijk door de Noordwaard (NOP-dijk) te verbeteren. Het betreft de 8,3 km lange dijk bestaande uit de dijkdelen (van oost naar west): Havendijk, Bandijk tussen Biesboschsluis en Steurgat en de Nieuwe-Merwededijk.

Per brief van 6 maart 1997^{1]} stelde het college van Gedeputeerde Staten van Brabant, als bevoegd gezag in deze m.e.r.-procedure, de Commissie voor de milieu-effectrapportage in de gelegenheid advies uit te brengen voor de richtlijnen voor de inhoud van het op te stellen milieu-effect rapport.

De openbare bekendmaking van de start van de m.e.r.-procedure vond plaats in de Staatscourant van 7 maart 1997^{2]}.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage^{3]}. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de milieu-effectrapportage en wordt in dit advies 'de Commissie' genoemd.

Het doel van dit advies is om de gewenste inhoud van de richtlijnen voor de projectnota/milieu-effectrapport (MER) aan te geven. De Commissie haakt in haar advies in op de startnotitie. Dit betekent in feite dat de Commissie een aantal onderdelen, in het bijzonder de visie en uitgangspunten, de ontwerp-oplossingsrichtingen en de voorgenomen uitwerking van alternatieven en varianten, heeft getoetst op juistheid, compleetheid en relevantie voor de uiteindelijke besluitvorming. Dit advies richt zich daarom vooral op die onderwerpen en punten die in de projectnota/MER nog nader toegelicht en onderzocht moeten worden en verder op die stappen in het planvormingsproces die nog ontwikkeld moeten worden.

In de 'Hoofdpunten van het advies' zijn de belangrijkste punten van dit advies weergegeven.

Bij de opstelling van haar advies heeft de Commissie rekening gehouden met de via het bevoegd gezag ontvangen adviezen, commentaren en opmerkingen^{4]}.

1 Zie bijlage 1.
2 Zie bijlage 2.
3 Zie bijlage 3.
4 Zie bijlage 4.

2. **PROBLEEMSTELLING EN DOEL, BESLUITVORMING EN UITGANGSPUNTEN**

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

2.1 Probleemstelling en doel

Probleemstelling

De startnotitie geeft in paragraaf 1.2 aan dat de primaire waterkeringen langs de Nieuwe Merwede bij Werkendam niet overal qua hoogte (Nieuwe Merwededijk), piping en stabiliteit (Havendijk), bereikbaarheid (beide dijken) en taludbekleding (beide dijken) voldoen aan de gestelde veiligheidseisen. Dit geldt mogelijk ook voor de Biesboschsluis (de verbindende waterkering tussen de Havendijk en de Nieuwe Merwededijk).

In de projectnota/MER moet concreet worden aangegeven welke locaties niet voldoen aan de veiligheidsnorm en welke veiligheidsmaatregelen getroffen moeten worden om te voldoen aan de wettelijke veiligheidsnorm. Ook dient de Bandijk bij deze beschrijving te worden betrokken.

De startnotitie bevat in hoofdstuk 4 een beschrijving van de tekortkomingen van de dijk die als uitgangspunt voor het MER kan dienen. De volgende punten verdienen daarnaast echter nog de aandacht:

- Aangezien de Bandijk als alternatief wordt meegenomen dient het onderzoek naar en de beschrijving van de technische tekortkomingen op eenzelfde (volwaardige) wijze te geschieden als bij de andere dijkvakken het geval is.
- De beschrijving van de tekortkomingen van de Biesboschsluis, die onderdeel uitmaakt van de waterkering, dient te worden aangevuld met een beschrijving van de huidige staat van de constructie en de bewegende delen, de gehanteerde ontwerpnormen, het toelaatbaar overslag en hoe omgegaan wordt met toekomstige wijzigingen in het maatgevend hoogwater. Verder dient de gehanteerde minimale waakhogte van 0,5 m gemotiveerd te worden.
- Uitgegaan wordt van een minimale kruinbreedte van 4,5 m waardoor een verbreding van 1,5-2 m nodig is. Onderbouwd moet worden waarom deze breedte wordt aangehouden.
- In paragraaf 4.4.4 is een kwellingte van 4 tot 6 maal de kerende hoogte genoemd. In de projectnota/MER moet duidelijk worden aangegeven op grond van welk criterium de beoordeling plaatsvindt.
- De noodzaak voor het treffen van de maatregelen voor de erosiebestendigheid dient op eenduidige wijze te worden onderbouwd en gemotiveerd.

Verder moet aangegeven worden welke wensen en eisen vanuit het (toekomstige) dijktechnische beheer aan het ontwerp van de dijk worden gesteld (met

name de taludhelling en het onderhoudspad). Deze wensen en eisen moeten expliciet worden opgenomen en staan apart van de veiligheidseisen.

In paragraaf 7.1. van de startnotitie wordt gesteld dat in de projectnota/MER voor de bestaande situatie en de technische tekortkomingen zal worden verwezen naar de startnotitie. De beschrijving en onderbouwing in de startnotitie is echter te summier; een uitgebreidere beschrijving en onderbouwing van de technische tekortkomingen in de projectnota/MER of een geotechnisch rapport wordt noodzakelijk geacht. Enkele punten die daarbij moeten worden opgenomen zijn:

- een duidelijke beschrijving van de ondergrond (grondlengteprofiel);
- een gedetailleerde beschrijving van de uitgangspunten (waterspanningen en cetera);
- een gedetailleerde beschrijving van locaties waar de verschillende faalmechanismen (macrostabiliteit, piping, erosie, et cetera) van belang zijn;
- de onderbouwing van de conclusies.

Doel

In de startnotitie wordt het doel voor de dijkverbetering te algemeen beschreven. Het regeringsstandpunt over dijkverbetering houdt in dat naast het bereiken van de gewenste veiligheid ook het behoud en de ontwikkeling van LNC-waarden uitgangspunten dienen te zijn. Het behouden en/of ontwikkelen van waardevolle LNC-aspecten is onderdeel van de doelstelling. De doelstelling in de startnotitie moet in het MER dan ook verder worden aangescherpt, waarbij de nadruk moet komen te liggen op een integrale aanpak. Voor uitwerking van concrete toetsingscriteria wordt geadviseerd gebruik te maken van de toetsingscriteria zoals ontwikkeld door de TAW.

2.2 Besluitvorming en beleidskader

Besluitvorming

In de startnotitie is in paragraaf 1.3 en in hoofdstuk 8 voldoende beschreven voor welk besluit de Projectnota/MER wordt opgesteld en de overheidsinstanties die hierbij betrokken zijn. Ook is reeds duidelijk gemaakt volgens welke procedures en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken.

In de Projectnota/MER kunnen de betreffende passages van de startnotitie worden overgenomen.

Voor zover de toekomstige ontwikkelingen een rol spelen bij de dijkverbetering moet worden aangegeven welke eisen deze stellen of welke beperkingen de ontwikkelingen opleggen aan de besluitvorming over de voorgenomen activiteit.

Beleidskader

In paragraaf 2.2 van de startnotitie is informatie gegeven over het (overheids)beleid, zoals vastgelegd in beleidsnota's, plannen en wetten die eisen stellen of beperkingen opleggen aan de besluitvorming over de dijkverbetering. Van de besluiten die genomen zijn en/of bestuurlijke afspraken die gemaakt zijn

over de toekomstige ontwikkeling van de Kievitswaard⁵], de Bandijk en de Nieuwe Merwededijk (zoals het Convenant Natuurontwikkelingsproject Noordwaard) dient eveneens te worden aangegeven in hoeverre zij kaderstellend zijn voor het dijkverbeteringsplan.

De Commissie adviseert in de Projectnota/MER aan te geven hoe de verschillende plannen en het beleid doorwerken in de randvoorwaarden van de visie op de dijkverbetering.

3. HUIDIGE TOESTAND EN WAARDERING VAN HET GEBIED

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

3.1 Algemeen

De bestaande toestand van het milieu moet worden beschreven voor zover deze door de dijkverbetering wordt beïnvloed. Naast een inventarisatie van de huidige situatie moet voor de LNC-elementen ook een waardering van deze elementen plaatsvinden. De omvang van het studiegebied wordt bepaald door de te verwachten reikwijdte van de effecten en de wisselwerking met de omgeving. Dit betekent, dat per milieu-aspect de omvang van het studiegebied kan verschillen. Voor zover in het gebied bepaalde autonome ontwikkelingen plaatsvinden, of binnen afzienbare termijn veranderingen kunnen worden voorzien onder invloed van vastgesteld beleid, dient dit bij de beschrijving van de bestaande milieutoestand te worden betrokken.

In de beschrijving van het gebied in de startnotitie komt een aantal gebiedsnamen voor die niet terug te vinden zijn, zoals Noordwaard. Geadviseerd wordt deze in een figuur aan te geven.

3.2 Geomorfologie, bodem, grond- en oppervlaktewater

De Projectnota/MER dient een beeld te geven van de geomorfologie en bodemgesteldheid in het studiegebied (bestaande hoogteverschillen en bodemopbouw), inclusief mogelijke vormen van bodemverontreiniging die van invloed kunnen zijn op de uitvoering van varianten. In de startnotitie (paragraaf 2.3) komen deze aspecten, met uitzondering van geomorfologie, voldoende aan bod.

Aandacht dient te worden besteed aan het optreden van grondwaterstromingen tussen binnen- en buitendijkse gebieden en de invloed hierop van scheidende lagen en van de deklaag als sturende factor van eventueel aanwezige kwelaf-

5 Met de Kievitswaard wordt de uiterwaard bedoeld tussen de Nieuwe Merwededijk en de Bandijk.

hankelijke ecosystemen. Dit voor zover van belang voor de effectbeschrijving van de dijkverbetering.

3.3 Landschap

In de Projectnota/MER moet, mede aan de hand van kaarten, schetsen en fotomateriaal, duidelijk worden gemaakt:

- de landschappelijke hoofdstructuur op regionaal niveau, waarbij aangegeven wordt hoe het dijkverbeteringsproject daarin past;
- de landschappelijke structuur op lokaal niveau, waarin de samenhang tussen het dijkverbeteringsproject en het omgevende landschap duidelijk tot uitdrukking wordt gebracht; geef daarbij ook aan in hoeverre deze dijkverbetering aansluit op aangrenzende dijken en/of dijkverbeteringen;
- de landschappelijke opbouw van de dijken (Havendijk, Bandijk en Nieuwe-Merwededijk) met een lengteprofiel langs en dwarsprofielen over de dijktracés, en met de actuele hoogtes van het maaiveld binnen- en buitendijks.

Bij de beschrijving in de Projectnota/MER kan worden aangesloten op de informatie van de startnotitie (paragraaf 2.3) en eventueel reeds uitgevoerde inventarisaties. Aandachtspunten bij de beschrijving en waardering zijn verder:

- de visueel-ruimtelijke kenmerken die karakteristiek zijn voor het landschap (beelddragere), bij voorkeur weergegeven door middel van foto's en tekeningen;
- de huidige visueel-landschappelijke waarden (belevingsaspecten voor bewoners en recreanten) waarbij ook de relatie met de ruimere omgeving gelegd dient te worden. In het bijzonder dient aandacht besteed te worden aan de beleving van het rivierenlandschap vanaf de Bandijk en Werkendam.

3.4 Natuur

Bij de beschrijving in de Projectnota/MER kan worden aangesloten op de in de startnotitie gepresenteerde informatie en recentelijk uitgevoerde inventarisaties. In de startnotitie zijn in het plangebied enkele typen begroeiingen onderscheiden: de buitendijkse ruigten (rietgorzen en wilgengrienden), dijkgraslanden, agrarische gronden, kreekrestanten en bosjes. Van sommige typen is in de startnotitie summier de botanische waarde aangegeven. Het type droogteminnende vegetatie op asfalt dat verderop in de startnotitie wordt genoemd, is hier niet beschreven. In het algemeen zijn de vegetatietypen te globaal benoemd zonder een toereikende beschrijving van de aanwezige kenmerkende plantensoorten. Geef daarom in de Projectnota/MER een (totaal) overzicht van de voorkomende vegetatietypen en geef van de typen begroeiingen aan welke vegetatiesoorten er voorkomen en waarom zij al dan niet waardevol zijn. Leg daarnaast ook termen uit als 'relatief grote storing' bij dijkgrasland, 'ruige bloemrijke dijkgraslandvegetaties' en 'relatief waardevolle vegetatietypen' bij kreekrestanten. Aanbevolen wordt in de legenda van figuur 2.1 van de startnotitie in plaats van 'natuurgebied overig' te spreken van 'populieren- en wilgenstruweel'.

3.5 Cultureel erfgoed

Bij de beschrijving van de cultuurhistorische elementen en patronen in de Projectnota/MER kan voortgebouwd worden op de informatie uit de startnotitie. In aansluiting daarop dient de Projectnota/MER een beknopte beschrijving en waardering per afzonderlijk element te bevatten, voor zover gelegen in het invloedsgebied van de dijkverbetering. Aandachtspunten zijn de elementen aan en bij de Bandijk (sluisjes, restant Fort aan Steurgat, bebouwing, kreekrestanten).

Nadere archeologische inventarisatie en waardering dient plaats te vinden voor die locaties waar door de uitvoering van grondwerkzaamheden tot nog toe onbekende archeologische sporen kunnen worden uitgewist⁶⁾ (dit geldt overigens alleen voor de Bandijk en Nieuwe-Merwededijk).

3.6 Woon- en leefmilieu

In de startnotitie is een korte beschrijving gegeven van de gebiedsfuncties. De beschrijving van het woon- en leefmilieu in de projectnota/MER kan hieraan worden ontleend.

Aandachtspunt daarbij is de verkeersfunctie van de Bandijk. In de projectnota/MER dient een beschrijving te worden gegeven van deze functie van zowel het autoverkeer als het openbaar vervoer en fietsverkeer. Verder dient de betekenis van de Havendijk, op de grens van het woongebied en de rivier met havens, betreffende recreatieve aspecten, uitzicht et cetera aan de orde te komen. Geef verder voor de benoemde aspecten weer wat de voorziene toekomstige ontwikkelingen zijn.

6 Zie ook bijlage 4, inspraakreactie nr. 3

- de ontwerpuitingangspunten zodanig te expliciteren dat daaruit de gestelde prioriteiten zijn af te leiden;
- aangeven hoe de ontwerpuitingangspunten (tezamen met de aandachtspunten) logisch doorwerken in de kansrijke oplossingen.

Op basis van deze visie worden in de projectnota/MER alternatieven en varianten geformuleerd.

In de uitwerking van de visie dient tevens aandacht te worden besteed aan de mogelijkheden voor de ontwikkeling van landschapsecologische waarden van het buiten- en binnendijkse gebied na de dijkverbetering.

4.2 Voorgenomen activiteit, varianten en alternatieven

4.2.1 Algemeen

Op basis van de in paragraaf 3.3.2 en hoofdstuk 6 van de startnotitie gepresenteerde visie is in paragraaf 3.3.2 en 7.2 van de startnotitie voor de dijkdelen aangegeven welke oplossingen reëel zijn.

4.2.2 Alternatieven en varianten

Alternatieven

In de startnotitie wordt aangegeven dat voor de dijkverbetering tussen Werkendam en de NOP-dijk, naast het meest milieuvriendelijk alternatief, twee tracé-alternatieven worden meegenomen: de verbetering van de Havendijk-Nieuwe- Merwededijk tot aan de NOP-dijk en de Havendijk-Bandijk tot aan de NOP-dijk⁸. Het Bandijk-alternatief dient dan ook als een volwaardig alternatief voor de komende dijkverbetering uitgewerkt te worden. Aangegeven moet worden wat er gebeurt met de huidige waterkering en omgeving indien de Bandijk de primaire waterkering wordt. Ook de kansen en de mogelijkheden die dit alternatief (Bandijk) biedt voor onder andere de LNC-aspecten, ervan uitgaande dat het buitendijkse gebied een waterbergingsfunctie heeft, dienen daarbij meegenomen te worden⁹.

De Commissie is niet gebleken dat verbetering van de Bandijk per se strijdig is met het Convenant Natuurontwikkelingsproject Noordwaard. Op grond van deze en andere bestuurlijke afspraken (zoals blijkt uit bijlage 5 van de startnotitie) vindt er geen natuurontwikkeling plaats in de Kievitswaard maar kan de landbouwkundige functie in stand blijven.

De Commissie acht een dijkverbeteringsalternatief voor de Bandijk denkbaar waarbij de Bandijk verbeterd wordt en de landbouwkundige functie van de Kievitswaard gehandhaafd blijft conform de bestuurlijke afspraken. Bij deze oplossing kan de door Rijkswaterstaat gewenste waterbergingsfunctie van de Kievitswaard worden gerealiseerd zonder belangrijk verlies van het landbouwkundige gebruik.

8 De situatie die zich zou voordoen indien de voorgenomen dijkverbetering niet zou plaatsvinden en waarbij wordt getracht het gestelde veiligheidsdoel op een andere wijze te realiseren, is niet reëel; met andere woorden er bestaat geen nulalternatief voor dit traject.

9 Zie ook bijlage 4, inspraakreactie nr. 15.

4. VISIE, ALTERNATIEVEN EN VOORGENOMEN ACTIVITEIT

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1 Visie

In de startnotitie (paragraaf 3.3.2 (Bandijk); hoofdstuk 5 (Nieuwe Merwededijk); hoofdstuk 6 (Havendijk)), wordt de visie op de gewenste verbetering van de dijk geformuleerd.

De ontwikkeling van een visie op de dijkverbetering is nodig om de knelpunten (tussen zowel LNC-aspecten en technische aspecten, als tussen LNC-aspecten onderling) te identificeren en als eerste stap om het aantal mogelijke oplossingen in te perken. In de visie moet op basis van een inventarisatie van de LNC-waarden en het relevante beleid, een beschrijving worden gegeven van de huidige en de gewenste ruimtelijke kwaliteit. De visie dient in de lijn van de *Handreikingen* van de Technische Adviescommissie voor de Waterkeringen (TAW) tot stand te komen.

Mede in het licht van de discussie over de verbetering van Bandijk versus Nieuwe-Merwededijk is een verheldering van de visie noodzakelijk waarbij geïntegreerd moet worden omgegaan met de LNC-aspecten en de ruimtelijke functies op meerdere schaalniveaus.

Om tot een heldere visie te komen adviseert de Commissie in aansluiting op de startnotitie het volgende:

- Op regioniveau een visie op dijkverbetering als geheel te definiëren waar zowel de Havendijk, de Nieuwe-Merwededijk als de Bandijk onder vallen. Geef bij de uitwerking van deze visie:
 - een rangorde/prioriteit aan in de uitgangspunten^{7]} in verband met de conflicterende belangen en de daarmee verband houdende keuzen;
 - een onderscheid aan tussen randvoorwaarden en uitgangspunten; de kaderstellende uitkomsten voor de dijkverbetering zoals beschreven in het beleidskader dienen in de randvoorwaarden daarbij terug te komen;
 - een rangorde/prioriteit aan in de lijst van aandachtspunten en laat tevens zien hoe deze doorwerken in de kansrijke oplossingen.
- Op dijkniveau de visie verder uit te werken tot ontwerpuitgangspunten per dijkvak. Punten van aandacht hierbij zijn:
 - uitleg van hetgeen onder het ontwerpuitgangspunt wordt verstaan (zoals continuïteit, herkenbaarheid);

⁷ In de begrippenlijst dient aangegeven te worden wat onder de termen uitgangspunt, randvoorwaarde, aandachtspunt, ontwerpuitgangspunt, ontwerpdoel wordt verstaan.

Varianten / kansrijke oplossingen

Op basis van de beschreven knelpunten, de bestaande LNC-waarden en de potentiële natuur- en landschapswaarden moeten de kansrijke oplossingen (varianten) worden geselecteerd. De varianten moeten gebaseerd zijn op reële ontwerpprofielen en bepaald worden volgens de principes van 'uitgekiend ontwerpen'.

De Commissie adviseert om in het MER bij het uitwerken van de kansrijke oplossingen in ieder geval de volgende punten te betrekken:

- Naast mogelijk behoud van floristische waarden in het gebied, zoals in de startnotitie al is beschreven voor de deeltrajecten van de Merwededijk, moeten ook mogelijkheden voor herstel (terugzetten van zodegrond) en ontwikkeling van natuurwaarden worden besproken.
- Bij beheer en onderhoud van de dijkwalen moet bij de uitwerking van de varianten expliciet worden aangegeven welke onderdelen uit het beheersplan leiden tot een waterstaatkundig en natuurtechnisch verantwoord beheer.

Meest milieuvriendelijk alternatief

Een meest milieuvriendelijk alternatief (MMA) kan op twee wijzen gevonden worden, een 'passieve' en een 'actieve' wijze. De passieve wijze is die waarin na analyse van de milieu-effecten van alternatieven en varianten, het alternatief met de minste milieu-effecten tot MMA benoemd wordt. Blijkens de startnotitie tendert de aanpak van initiatiefnemer naar een dergelijke passieve aanpak. De Commissie is echter van mening dat een 'actieve' aanpak van het MMA het MER een grotere gebruikswaarde voor de besluitvorming kan geven. Bij deze aanpak wordt, na benoemen van de met prioriteit te beschermen of te ontwikkelen LNC-waarden, per tracé-alternatief en variant gezocht naar de mogelijkheden om deze waarden zo veel mogelijk te ontzien, dan wel te ontwikkelen (op voorwaarde dat wordt voldaan aan de gestelde veiligheidseisen). De Commissie beveelt dan ook aan om via deze 'actieve' aanpak tot het MMA te komen.

Het meest milieuvriendelijke alternatief moet voorts aan de volgende voorwaarden voldoen:

- het moet realistisch zijn, dat wil zeggen het moet voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemer, alsmede binnen zijn of haar competentie liggen;
- het moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu.

LNC-compensatie

De mogelijkheden voor compensatie¹⁰ van verloren gegane LNC-waarden dienen te worden beschreven. Compensatie van natuurwaarden is aan de orde wanneer bij binnen- of buitendijkse versterking de aangrenzende sloten en laagten worden aangetast of bij grootschalige verstoringen van taluds, waardoor karakteristieke waarden verloren gaan.

10 Onder compensatie wordt hier verstaan: het creëren van milieuwaarden elders die vergelijkbaar zijn met de waarden die verloren gaan als gevolg van uitvoering van de voorgenomen activiteit.

5. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *“een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven.”*

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen.

- Aangegeven moet worden of de effecten tijdelijk of permanent zijn.
- Aangezien dit project naast negatieve ook positieve milieugevolgen kunnen optreden, dienen beide in de effectenbeschrijving te worden opgenomen.
- Naast een eventuele kwantitatieve waardering van te verwachten milieugevolgen, moeten deze ook in ieder geval kwalitatief beschreven worden.

5.1 Geomorfologie, bodem, grond- en oppervlaktewater

In de Projectnota/MER moet worden aangegeven in hoeverre aardkundig en geomorfologisch waardevolle gebieden worden aangetast door vergraving. Tevens moeten de effecten van de dijkverbetering op de toplaag worden aangegeven (met name bodemkwaliteitsparameters die relevant zijn voor actuele en potentiële stroomdalflora).

De gevolgen van veranderingen in grondwaterstromingsrichtingen en kwelhoeveelheden moet worden beschreven. De beschrijving moet zich richten op die plaatsen aan de dijk met bebouwing of met voorkomen van kwetsbare waterorganismen en water-afhankelijke vegetaties.

5.2 Landschap

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dient per tracé-alternatief te worden aangegeven in hoeverre de aangewezen visueel-ruimtelijke waarden gehandhaafd dan wel gewijzigd worden, zowel per 'dijkvak' (Havendijk, Nieuwe-Merwedijk, Bandijk) als voor het gehele dijktraject.

Bijzondere aandacht bij de beschrijving van de milieugevolgen is gewenst voor de effecten op:

- de herkenbaarheid van de dijk als zelfstandig landschappelijk element ten opzichte van de omgeving;
- visueel-landschappelijke waarden door het verdwijnen dan wel minder herkenbaar worden van identiteitsbepalende landschapselementen (beelddragers), de visuele effecten van de maatregelen dienen te worden geïllustreerd;
- de visuele effecten van een verhoging van de Bandijk voor de bewoners aan en de verkeersdeelnemers op de dijk.

5.3 Natuur

Bij de analyse van milieuveranderingen kunnen verschillende invloeden worden onderscheiden, namelijk:

- taludaanpassing en -bekleding waardoor oppervlakten van waardevolle bestaande en potentiële natuurgebieden worden verkleind, en/of leefgebieden van waardevolle soorten kleiner worden en versnipperd raken;
- kwelbestrijding binnendijks en eventuele overige veranderingen van oppervlakte- en grondwaterrelaties (kwalitatief en kwantitatief) en hun effecten op de aanwezige natuur.

Per alternatief moet voor elk van deze effecten worden nagegaan, waar deze zullen optreden en naar verwachting leiden tot een verandering in vegetatie en fauna. Hoewel de vegetatiewaarde van de dijkellingen betrekkelijk gering is moet toch worden aangegeven waar door dijkverbetering de vegetatie verdwijnt. Eveneens moet worden aangegeven of maatregelen worden genomen om dit te voorkomen, bijvoorbeeld door het op depot zetten van de bovengrond en het na de dijkverbetering weer terugbrengen van de grond.

Uiteraard moeten ook positieve effecten die het gevolg zijn van de dijkverbetering in beeld worden gebracht. Zoals bijvoorbeeld de positieve effecten van beheermaatregelen en onderhoud (zoals maaibeheer of extensieve beweiding), het gebruik van ophoog- en afdekmaterialen en de invloed daarvan op de ontwikkeling van de vegetatie moeten in de Projectnota/MER duidelijk worden beschreven.

5.4 Cultureel erfgoed

Per alternatief dient te worden aangegeven welke cultuurhistorische patronen en elementen verloren gaan of worden aangetast, wat de waarde daarvan is en hoe de aantasting verminderd kan worden. Tevens moet duidelijk worden op welke wijze cultuurhistorisch waardevolle elementen in de nieuwe situatie kunnen worden ingepast.

Ook moet per alternatief aangegeven worden of en, zo ja, welke archeologische waarden worden aangetast dan wel verloren gaan door de dijkverbetering.

5.5 Woon- en leefmilieu

Bij de beschrijving van de invloed op het woon- en leefmilieu dient te worden ingegaan op:

- eventuele sloop en herbouw van woningen, alsmede de gevolgen van het toepassen van bijzondere constructies; in het geval van herbouw dienen de afwegingen die hebben geleid tot het besluit voor herbouw te worden vermeld;
- situaties, waar de dijk in tuinen en/of belangrijk dichterbij woningen aan komt te liggen of verder van woningen komt te liggen;
- de betekenis van de ontwikkeling van de verkeersfunctie.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieu-effecten van de dijkverbeteringsalternatieven en -varianten moeten onderling én met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen.

Bij de vergelijking van de alternatieven kunnen de financiële aspecten van de alternatieven worden betrokken om de realiteitswaarde van de alternatieven beter te kunnen beoordelen. Dit is in het kader van de milieu-effectrapportage niet verplicht, maar het maakt de besluitvorming meer inzichtelijk. Dit geldt met name voor een kostenvergelijking van de diverse mogelijke bijzondere constructies met de meer conventionele oplossingen.

7. LEEMTEN IN KENNIS

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieu-effecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

De leemten in kennis en informatie, die van belang zijn voor een goede oordeelsvorming, moeten worden genoemd.

Het doel van deze beschrijving is om een indicatie te krijgen van de volledigheid van de informatie voor de besluitvorming.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre dit de kwaliteit van de besluitvorming beïnvloedt;
- hoe met de leemten in kennis wordt omgegaan.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effect-rapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Het bevoegd gezag moet bij de besluitvorming een evaluatieprogramma op stellen teneinde de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en om zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling dat de initiatiefnemer in de Projectnota/MER reeds een aanzet tot een dergelijk evaluatieprogramma geeft dat is gericht op het alternatief dat de voorkeur krijgt in het verbeteringsplan. Een mogelijkheid is om dit programma op te nemen in het volgens de Wet op de waterkering voorgeschreven 'dijkregister'.

De Commissie vraagt aandacht voor:

- effectiviteit van eventueel getroffen compenserende en mitigerende maatregelen;
- herstel van de toplaag voor de ontwikkeling van stroomdalflora;
- invloed van de getroffen beheermaatregelen voor de vegetatieontwikkeling op en langs de dijk.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

Voor de overige presentatie beveelt de Commissie het volgende aan:

- de Projectnota/MER beknopt te houden;
- achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst¹¹, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij de Projectnota/MER op te nemen;
- kaartmateriaal te voorzien van een leesbare ondergrond met de gebruikte topografische namen en een duidelijke legenda, met kaartschaal.

¹¹ In de startnotitie is een aantal begrippen onvolledig opgenomen in de begrippenlijst (bijlage 2). Verder dient de lijst aangevuld te worden met de termen genoemd in paragraaf 4.1

10. SAMENVATTING VAN DE PROJECTNOTA/MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *“een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven.”*

De samenvatting is het deel van de Projectnota/MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van de Projectnota/MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de belangrijkste waarden van het milieu in het studiegebied;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit;
- het resultaat van de vergelijking van de alternatieven (zo mogelijk in tabelvorm).

De Commissie beveelt aan ook in de samenvatting goed gebruik te maken van kaarten, figuren en tabellen.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
Dijkverbetering Nieuwe Merwede

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 6 maart 1997 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Provincie
Noord-Brabant

Dienst Waterstaat, Milieu en Vervoer

Provincie
Noord-Brabant
Correspondentieadres
Postbus 90151
6200 LT 9 Utrecht
fax: (0)31-61235 65
Telefoon (073) 681 28 12

Ons kenmerk: 430891
Uw kenmerk : -
Afdeling : WTR
Doorkiesnr.: 6808162
Bijlagen : 9
Datum : 6 maart 1997
Onderwerp : Startnotitie milieu-effect-
rapportage dijkverbetering
Nieuwe Merwede (Wet milieu-
beheer artikel 7.12).

De Commissie voor de
Milieu-effectrapportage
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Commissie voor de milieu-effectrapportage	
7 MAART 1997	
313-97	
868-1,2,3,4 (x)	
De/pres/bad	

Geachte commissie,

Hierbij doen wij u in 8-voud toekomen de Startnotitie van het dagelijks bestuur van het Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch, inzake de milieu-effectrapportage voor de verbetering van de primaire waterkering langs de Nieuwe Merwede. De Startnotitie is ingediend mede namens de beheerder van de Biesboschsluis, Rijkswaterstaat dienstkring Merwede.

De Startnotitie is op 6 maart 1997 bij ons ingekomen.

De Startnotitie zullen wij op 7 maart 1997 bekendmaken in het Brabants Dagblad, editie Langstraat en in de Staatscourant. Een exemplaar van de kennisgeving treft u hierbij aan.

De Startnotitie ligt van 10 maart 1997 tot en met 6 april 1997 ter inzage. De termijn voor het indienen van schriftelijke reacties loopt eveneens tot en met 6 april 1997.

Wij verzoeken u ons binnen de voorgeschreven termijn van 9 weken (artikel 7.14 Wet milieubeheer), zo mogelijk eerder, te adviseren op de te geven richtlijnen inzake de inhoud van het MER.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
namens deze/
het hoofd van het bureau Waterschappen,

mr. J.A.Th.M. de Visser.

BIJLAGE 1a

Brief van het bevoegd gezag d.d. 14 mei 1997 waarin de Commissie uitstel wordt verleend om advies uit te brengen

Provincie
Noord-Brabant

Dienst Waterstaat, Milieu en Vervoer

VERZONDEN

15 MEI 1997

Provinciebus
Brabantse 1
Correspondentie-adres
Postbus 90151
6500 NC Nieuwegein
Telefax 4073 617 33 65
Telefoon (073) 681 28 12

Ons kenmerk: 441800
Uw kenmerk : -
Afdeling : WTR
Doorkiesnr.: 6808162
Bijlagen : -
Datum : 14 mei 1997
Onderwerp : Startnotitie dijkverbetering
Nieuwe Merwede.

De Commissie voor de
milieu-effectrapportage
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
Ingekomen:	16 MEI 1997
Kenmerk:	648-97
Dossier:	868-33
Kopie naar:	kk / prez. / bibl. / mkt

Geachte commissie,

Bij brief d.d. 6 maart 1997, kenmerk 430891, hebben wij u de Startnotitie voor bovengenoemd project toegezonden met het verzoek om ons te adviseren over de op te stellen richtlijnen.

De secretaris van de betrokken werkgroep heeft ons op 12 mei 1997 telefonisch medegedeeld dat het advies nog niet is vastgesteld en heeft ons verzocht om in te stemmen met een verlenging van de adviestermijn met enkele weken.

Wij stemmen hiermee in doch verzoeken u om -gelet op de voortgang van de procedure- het advies zo spoedig mogelijk, bij voorkeur vóór 26 mei 1997 aan ons toe te zenden.

Een afschrift van deze brief zenden wij heden aan de beide initiatiefnemers voor dit project.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
namens deze,
het hoofd van het bureau Waterschappen,

mr. J.A.Th.M. de Visser

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 47 d.d. 7 maart 1997

Dijkverbetering Nieuwe Merwede

Milieu-effectrapportage/Startnotitie

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant maken als bevoegd gezag, gelet op artikel 7.12 van de Wet milieubeheer, het volgende bekend.

Het dagelijks bestuur van het Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch heeft op 6 maart 1997 bij het college van Gedeputeerde Staten een Startnotitie ingediend voor een milieu-effectrapportage (MER). Dit is de eerste stap in de procedure voor het opstellen van een MER, voor de verbetering van de primaire waterkering langs de Nieuwe Merwede. De Startnotitie is ingediend mede namens de beheerder van de Biesboschsluis, Rijkswaterstaat dienstkring Merwede.

Het MER wordt gemaakt om de gevolgen voor het milieu zichtbaar te maken. De Startnotitie moet duidelijkheid geven over de noodzaak van de dijkverbetering, de ontwikkelingen die in het gebied rondom de dijk worden gewenst en de kansrijke alternatieven die voor de verbetering geselecteerd zijn.

De provincie zal de initiatiefnemers richtlijnen geven die gebruikt moeten worden bij de verdere uitwerking van deze kansrijke alternatieven. Deze verdere uitwerking gebeurt in een Projectnota/MER voor de dijkverbetering.

Informatie omtrent de voorgenomen dijkverbetering

De primaire waterkering langs de Nieuwe Merwede voldoet niet volledig aan de gestelde veiligheidsnormen en moet verbeterd worden om de maatgevende hoogwaterstanden te kunnen keren. Dit betreft de waterkering aan de westzijde van Werkendam vanaf de Sasdijk tot de Spieringpolders in de Noordwaard met inbegrip van de Biesboschsluis. De waterkering dient in het jaar 2000 waterstaatkundig veilig te zijn.

De Startnotitie geeft inzicht in de relatie tussen de voorgenomen dijkverbetering en andere (ruimtelijke) ontwikkelingen in het gebied langs de waterkering. Tevens is een visie op de gewenste dijkverbetering opgenomen. Daarbij is rekening gehouden met de wensen vanuit de landschappelijke, natuurwetenschappelijke en cultuurhistorische waarden (LNC-waarden) en de overige functies die de waterkering vervult. In de Startnotitie staat beschreven welke varianten en alternatieven in de Projectnota/MER in beschouwing worden genomen en hoe deze selectie tot stand is gekomen. Hierbij komen tevens de belangrijkste te verwachten milieu-effecten aan de orde en is ook de procedure met betrekking tot de voorgenomen dijkverbetering beschreven. Het Hoogheemraadschap heeft besloten om onder voorwaarden tevens de mogelijkheden te onderzoeken om op termijn de Nieuwe Merwededijk te vervangen door versterking van de Banddijk. In de fase van het opstellen van de projectnota/MER zal onder meer nader onderzoek plaatsvinden naar de tekortkomingen bij de Biesboschsluis.

De Startnotitie ligt vanaf 10 maart 1997 t/m 6 april 1997 op werkdagen ter inzage in:

- het gemeentehuis van Werkendam;
- de bibliotheek van het provinciehuis te 's-Hertogenbosch;
- het kantoor van het Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch te Woudrichem.

Inspraak

Belanghebbenden kunnen inspreken op de nu ingediende Startnotitie. Hun reacties zullen waar nodig verwerkt worden in de richtlijnen die de provincie gaat opstellen. Schriftelijke opmerkingen over de Startnotitie kunnen gedurende de periode van terinzagelegging, dus tot en met 6 april 1997, worden ingezonden aan: Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, Dijkverbetering Nieuwe Merwede, Postbus 90151, 5200 MC 's-Hertogenbosch.

Degene die opmerkingen inzendt, kan verzoeken zijn persoonlijke gegevens niet bekend te maken.

Op 26 maart 1997 om 20.00 uur zal in restaurant "De Brabantse Biesbosch", Spieringsluis 6 te Werkendam een inspraakavond worden belegd, waarop eenieder in de gelegenheid is zijn zienswijze naar voren te brengen. Mondelinge opmerkingen kunnen verder gedurende de terinzagetermijn naar voren worden gebracht door telefonisch contact op te nemen met de aan het slot van deze publicatie genoemde provinciale contactpersoon.

De provincie zal over deze richtlijnen nog geadviseerd worden door de landelijke Commissie MER en door de provinciale Coördinatiecommissie voor dijkverbeteringsplannen (CCD). Deze laatste commissie zal de Startnotitie behandelen in een openbare vergadering die op 25 april 1997 zal worden gehouden in het provinciehuis te 's-Hertogenbosch. Nadere informatie over deze vergadering is te verkrijgen bij de heer J. Sonnevijle, tel. 073 - 6806162.

Meer informatie over de Startnotitie is te verkrijgen bij het Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch, de heer D. Vlaander, tel. 0183-305050, of bij de provincie Noord-Brabant, de heer J. Sonnevijle, tel. 073-6806162.

In deze fase van de procedure kunnen alleen opmerkingen gemaakt worden over de op te stellen richtlijnen.

De Projectnota/MER wordt daarna geschreven aan de hand van deze richtlijnen. Te zijner tijd zal deze ter inzage gelegd worden, samen met het voorstel voor de dijkverbetering van het Hoogheemraadschap.

's-Hertogenbosch, maart 1997

Provincie Noord-Brabant

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch en Rijkswaterstaat, dienstkring Merwede

Bevoegd gezag: College van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant

Besluit: goedkeuring dijkverbeteringsplan ex artikel 7 op de Wet op de Waterkering

Categorie Besluit m.e.r.: C 12.1

Activiteit: Het verbeteren van de waterkering langs de Nieuwe Merwede ter hoogte van Werkendam tot aan de nieuwe dijk door de Noordwaard (NOP-dijk). Het betreft een 8,3 km lang traject bestaande uit de dijkdelen (van oost naar west): Havendijk, Bandijk tussen Biesboschsluis en Steurgat en de Nieuwe-Merwededijk.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 7 maart 1997

richtlijnenadvies uitgebracht op: 21 mei 1997

Bijzonderheden: In de hoofdpunten van het advies voor de richtlijnen merkt de Commissie het volgende op:

- het alternatief 'Bandijk' (Havendijk – Bandijk tot de NOP-dijk) dient als een volwaardig alternatief meegenomen te worden in de projectnota/MER. Een alternatief Bandijk is denkbaar waarbij de Bandijk verbeterd wordt en de landbouwkundige functie van de Kievitswaard gehandhaafd blijft conform de bestuurlijke afspraken. Bij deze oplossing kan de door Rijkswaterstaat gewenste waterbergingsfunctie van de Kievitswaard worden gerealiseerd zonder verlies van het landbouwkundige gebruik.
- in de projectnota/MER dient een heldere visie op de dijkverbetering gegeven te worden waarbij geïntegreerd omgegaan wordt met de LNC-aspecten en de ruimtelijke functies. Er dient een visie gedefinieerd te worden op regio- en dijkniveau. De prioriteiten die in de visie worden gegeven dienen op een logische en navolgbare wijze door te werken in de (kansrijke) oplossingen.
- de positieve effecten van de dijkverbetering en de mogelijke kansen die dit biedt moeten in de projectnota/MER worden meegenomen. De Commissie beveelt aan om via een 'actieve' aanpak tot het meest milieu vriendelijk alternatief te komen. Bij deze aanpak wordt, na het benoemen van de met prioriteit te beschermen of te ontwikkelen LNC-waarden, per tracéalternatief (en variant) gezocht naar de mogelijkheden om deze waarden zo veel mogelijk te ontziet, dan wel te ontwikkelen (op voorwaarde dat wordt voldaan aan de gestelde veiligheidseisen).

Samenstelling van de werkgroep:

ir. P. van Duursen (voorzitter)

ir. W.A. de Haan

drs. M.A. Kooiman

prof.dr.ir. F.M. Maas

drs. J.T.C.M. Sprangers

Secretaris van de werkgroep: drs. J.A. Koekkoek.

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	970401	Directeur Directie Zuid, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij	Eindhoven	970410
2.	970402	C. Kant	Werkendam	970410
3.	970402	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	970410
4.	970402	Agrarische Federatie Altena Biesbosch	Waalwijk	970410
5.	970402	De Bewoners van de Bandijk	Werkendam	970410
6.	970403	A.J. Kant	Werkendam	970410
7.	970405	M.J. de Jager	Werkendam	970410
8.	970403	J.P. Baelde	Werkendam	970410
9.	970404	A.C. Kant	Werkendam	970410
10.	970404	P.A.M. van den Tol	Werkendam	970410
11.	970404	Maatschap Roubos	Werkendam	970410
12.	970403	Maatschap de Regt-Punt	Werkendam	970410
13.	970404	J.A.M. Kant	Werkendam	970410
14.	970404	N.V. Waterwinningbedrijf Brabantse Biesbosch	Werkendam	970410
15.	970328	Directie Zuid-Holland, Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat	Rotterdam	970410
16.	970326	Verslag van de inspraakavond	Werkendam	970410

